👩‍🏫 מהדורה למורה – החולצה שעלתה חמישה שקלים – ומי משלם את ההפרש?

טקסט מידעי · כיתה ט' · סביבה וצרכנות · מסלול רגיל

💡 מבנה הדף: פתיחה ← טקסט בפסקאות מסומנות ← חלק א' איתור (רמה א') ← חלק ב' הסקה, השוואה ומונח (רמה ב') ← חלק ג' טיעון ועמדה (רמה ג') ← משימת כתיבה ← כרטיס יציאה.

חלק א' – איתור מידע

1. כמה עונות היו לחנויות פעם, ומה קורה היום (פסקה א')? · שתי עונות – קיץ וחורף; היום יש חברות שמעלות אלפי פריטים חדשים בכל יום.

2. ציינו שתי דרכים שבהן אופנה מהירה פוגעת בסביבה (פסקה ג'). · שתיים מאלה: צריכת מים רבה, חומרי צביעה בנהרות, סיבי פלסטיק בכביסה שמגיעים לים, בגדים שמגיעים להטמנה או לשריפה.

3. מה הביא כל תלמיד ליריד ההחלפות, ומה קיבל (פסקה ו')? · שלושה בגדים במצב טוב; שלושה אסימונים להחלפה.

חלק ב' – הסקה, השוואה ומונח

4. (הסקה) מה אפשר להסיק מדבריה של רוני "אם לא אקנה עכשיו – אפסיד" על השיטות של חברות האופנה? · שהן יוצרות תחושת דחיפות ומחסור מלאכותית, ומשחקות ברגשות (פחד להפסיד) כדי שנחליט בלי לחשוב.

5. (השוואה) השוו בין "המחיר בקופה" לבין "המחיר המלא" של חולצה זולה, לפי פסקאות ב'–ג'. · המחיר בקופה – כמה שקלים שהקונה משלם. המחיר המלא כולל גם את שכר העובדים הנמוך ותנאיהם, הנזק לסביבה – מים, זיהום, פסולת.

6. (מונח) הסבירו את המונח "צריכה נבונה" (פסקה ה'), והביאו שתי דוגמאות לה מן הטקסט. · קנייה מתוך מחשבה על הצורך, האיכות וההשפעה. דוגמאות: שאלת "שלושים פעמים", קנייה פחותה ואיכותית, החלפה, יד שנייה, תיקון, תרומה.

חלק ג' – טיעון ועמדה

7. יש הטוענים שהאחריות לצמצום האופנה המהירה מוטלת על הקונים, ויש הטוענים שהיא מוטלת על החברות והחוק. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הטקסט או מניסיונכם. · תשובה פתוחה: עמדה + נימוק + ראיה (שיטות השיווק בפסקה ד', הצעדים בפסקה ה', יריד ההחלפות).

משימת כתיבה – מה בודקים

8. כתבו מודעה (6–8 שורות) המזמינה את השכבה ליריד החלפות. כללו סיבה אחת מן הטקסט, כללי השתתפות ומשפט סיום משכנע. · כותרת מושכת, פרטים (מה, מתי, איך), נימוק סביבתי מהטקסט, כללים, סיום משכנע.

📋 מחוון לתשובה הפתוחה (חלק ג')

4 – מצוין · עמדה ברורה בפתיחה; שני נימוקים הגיוניים; הוכחה או דוגמה מדויקת מן הטקסט (עם ציון פסקה); סיכום; לשון תקינה ומכבדת.

3 – טוב · עמדה ברורה; נימוק אחד מפותח היטב; דוגמה מן הטקסט או מן הניסיון; מבנה מסודר.

2 – חלקי · עמדה קיימת אך לא חדה; נימוק כללי; אין דוגמה או שהדוגמה אינה קשורה.

1 – בהתחלה · חוזר על הטקסט בלי עמדה, או עמדה בלי נימוק.

✏️ דף עבודה – 👕 החולצה שעלתה חמישה שקלים – ומי משלם את ההפרש?

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

טקסט מידעי · כיתה ט' · מסלול רגיל

💡 חולצה חדשה בכמה שקלים, משלוח עד הבית, ובשבוע הבא – עוד אחת. נשמע כמו עסקה מצוינת. הטקסט שלפניכם מסביר מהי "אופנה מהירה" ומה המחיר האמיתי שלה – לסביבה, לעובדים ולנו.

טקסט מידעי

👕 החולצה שעלתה חמישה שקלים – ומי משלם את ההפרש?

מה זו אופנה מהירה?

א "אופנה מהירה" הוא כינוי לשיטה שבה חברות ביגוד מייצרות כמויות עצומות של בגדים זולים, בעיצובים שמתחלפים בקצב מסחרר – לפעמים כל שבוע. פעם היו לחנויות שתי עונות בשנה, קיץ וחורף. היום יש חברות שמעלות לאתר אלפי פריטים חדשים בכל יום. המטרה ברורה: לגרום לנו להרגיש שמה שקנינו בחודש שעבר כבר "לא באופנה", ולקנות שוב.

למה זה כל כך זול?

ב כדי למכור חולצה בכמה שקלים, צריך לחסוך בכל שלב. הבדים עשויים לרוב מחומרים זולים כמו פוליאסטר – סיב שמיוצר מנפט. התפירה נעשית בדרך כלל במדינות שבהן שכר העבודה נמוך מאוד, ולעתים בתנאים קשים: שעות עבודה ארוכות, מבנים לא בטוחים ומעט הגנה על העובדים. המחיר הנמוך שאנחנו משלמים בקופה איננו המחיר המלא. את ההפרש משלמים אחרים.

המחיר לסביבה

ג תעשיית האופנה היא אחת התעשיות המזהמות בעולם. גידול כותנה צורך כמויות גדולות של מים, וייצור חולצת כותנה אחת עשוי לדרוש אלפי ליטרים. צביעת בדים מזרימה לעתים חומרים כימיים לנהרות. ובגדים מבדים סינתטיים משחררים בכל כביסה סיבים זעירים של פלסטיק, שמגיעים לים ולבעלי החיים שבו. ומה קורה לבגדים כשנמאס לנו מהם? חלק גדול מהם מגיע להטמנה או לשריפה, אחרי שנלבשו פעמים ספורות בלבד.

למה קשה לעמוד בפיתוי?

ד קל להאשים את הקונים, אבל חברות האופנה המהירה משקיעות הון במחקר על הדרך שבה אנחנו קונים. מבצעים "רק היום", טיימר שסופר שניות, משלוח חינם מעל סכום מסוים, ותמונות של משפיעני רשת שלובשים את הפריט – כל אלה נועדו לגרום לנו להחליט מהר, לפני שנחשוב. "כשאני רואה 'נשארו רק 3 במלאי', אני מרגישה שאם לא אקנה עכשיו – אפסיד," מודה רוני, תלמידת ט'. גם החזרות קלות והמשלוח המהיר תורמים: כשקל להחזיר, קל גם לקנות בלי לחשוב פעמיים.

מה אפשר לעשות?

ה השינוי לא מחייב להפסיק לקנות בגדים. מומחים לצריכה נבונה מציעים כמה צעדים פשוטים. לפני קנייה, אפשר לשאול: "האם אלבש את זה לפחות שלושים פעמים?" אפשר לקנות פחות אבל איכותי יותר, להחליף בגדים עם חברים, לקנות בחנויות יד שנייה, לתקן כפתור או תפר במקום לזרוק, ולתרום בגדים שאינם בשימוש. כל בגד שמקבל חיים נוספים חוסך מים, אנרגיה ופסולת.

יריד ההחלפות של ט' 2

1 בחטיבת ביניים אחת החליטו תלמידי כיתה ט' לארגן "יריד החלפות": כל תלמיד הביא שלושה בגדים במצב טוב, וקיבל תמורתם שלושה "אסימונים" להחלפה. "חשבתי שזה יהיה מביך ללבוש בגדים של מישהו אחר," סיפר אחד המשתתפים. "בסוף יצאתי עם מעיל שכולם שאלו איפה קניתי." הבגדים שנשארו נתרמו לעמותה בשכונה.

האופנה של הדור שלנו

2 האופנה היא דרך לבטא את מי שאנחנו, ואין בה שום דבר רע. השאלה היא רק אם אנחנו בוחרים את הבגדים – או שהם בוחרים אותנו. ייתכן שהטרנד החשוב ביותר של הדור הזה לא יהיה צבע או גזרה, אלא החלטה: ללבוש את מה שאוהבים, לאורך זמן, ובידיעה מאיפה זה הגיע.

📚 **מילים חשובות: מסחרר** – מהיר מאוד, עד שקשה לעקוב · **פוליאסטר** – בד מלאכותי שמיוצר מנפט · **סינתטי** – מלאכותי, לא טבעי · **הטמנה** – קבורה של פסולת באדמה · **פיתוי** – משהו שגורם לנו לרצות מאוד · **משפיעני רשת** – אנשים שיש להם הרבה עוקבים ברשתות ומשפיעים עליהם · **יד שנייה** – משהו שהיה שייך קודם למישהו אחר

חלק א': איתור מידע (רמה א')

1. כמה עונות היו לחנויות פעם, ומה קורה היום (פסקה א')?

2. ציינו שתי דרכים שבהן אופנה מהירה פוגעת בסביבה (פסקה ג').

3. מה הביא כל תלמיד ליריד ההחלפות, ומה קיבל (פסקה ו')?

חלק ב': הסקה, השוואה והבנת מונח (רמה ב')

4. מה אפשר להסיק מדבריה של רוני "אם לא אקנה עכשיו – אפסיד" על השיטות של חברות האופנה? (הסקה)

5. השוו בין "המחיר בקופה" לבין "המחיר המלא" של חולצה זולה, לפי פסקאות ב'–ג'. (השוואה)

6. הסבירו את המונח "צריכה נבונה" (פסקה ה'), והביאו שתי דוגמאות לה מן הטקסט. (מונח)

חלק ג׳: טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

7. יש הטוענים שהאחריות לצמצום האופנה המהירה מוטלת על הקונים, ויש הטוענים שהיא מוטלת על החברות והחוק. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד לפחות מן הטקסט או מניסיונכם.

💡 (תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה)

☐ כתבתי עמדה ברורה ☐ הוספתי נימוק הגיוני ☐ הבאתי הוכחה או דוגמה

משימת כתיבה

8. כתבו מודעה (6–8 שורות) המזמינה את השכבה ליריד החלפות. כללו סיבה אחת מן הטקסט, כללי השתתפות ומשפט סיום משכנע.

🎟️ כרטיס יציאה

1. משפט אחד מן הטקסט שאני זוכר/ת: _____
2. שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בתרגול? ☐ 😀 ☐ 🙂 ☐ 😐 ☐ 😟